

Centar za obrazovanje nastavnika

O CENTRU DANAS

Centar za obrazovanje nastavnika (CZON) na Filozofskome je fakultetu osnovan 2005. godine. Temeljna je djelatnost Centra pružanje temeljnih nastavničkih kompetencija studentima nastavničkih studija Filozofskoga fakulteta. Centar izvodi obvezne kolegije *Sustavnu pedagogiju, Psihologiju odgoja i obrazovanja i Didaktiku*, a metodičke kolegije i nastavničku praksu iz pojedine struke izvode sami odsjeci Filozofskoga fakulteta. Osim toga studenti na izbornim kolegijima koji su u ponudi CZON-a mogu steći brojna druga znanja i vještine iz različitih područja poput filozofije odgoja, sociologije obrazovanja, govorništva, jezičnog izražavanja, informacijske pismenosti te poučavanja nadarenih učenika. Tijekom pripreme reformiranih studijskih programa u ak. god. 2022/23. Centar čini dodatni iskorak u povezivanju pojedinih odsjeka Filozofskoga fakulteta razvijajući brojne nove izborne kolegije i proširujući sadržaje temeljnoga nastavničkog obrazovanja na kolaboraciju, medijsku pismenost, vrednovanje kao ključnu kompetenciju budućih nastavnika te međupredmetne teme i inkluziju. Kroz ponudu spomenutih obveznih i izbornih kolegija – uz metodičke kolegije, ali i izborne kolegije s nastavničkim kompetencijama koje za svoju struku nude pojedini odsjeci – temeljne nastavničke kompetencije u sklopu studija Filozofskoga fakulteta suvremen su odgovor na izazove nastavničke profesije usmjeren na cjeloživotno obrazovanje budućih nastavnika.

Centar za obrazovanje nastavnika od 2014. godine provodi i *Dopunsku pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu (DPPMI)* za stjecanje nastavničkih kompetencija namijenjenu osobama koje su prema odredbama *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* i *Zakona o strukovnom obrazovanju* stekle sve ostale preduvjete za zapošljavanje u osnovnim i srednjim školama, osim potrebnih pedagoških kompetencija. Program se temelji na sličnim sadržajima za stjecanje temeljnih nastavničkih kompetencija na redovnome studiju te uz pedagoške, psihološke, didaktičke i metodičke kolegije uključuje i znanja iz područja filozofije, sociologije, hrvatskoga jezika, informacijske pismenosti, govorništva, upravljanja razredom, njege glasa itd., čime se ističe u usporedbi s brojnim sličnim programima Sveučilišta u Zagrebu, ali i drugih sveučilišta u zemlji. Programom se stječe 60 ECTS-bodova, a nastava se izvodi tijekom dvaju godišnjih ciklusa u komprimiranu obliku karakterističnu za programe cjeloživotnog obrazovanja.

Cjeloživotno obrazovanje i obrazovanje odraslih razvojni je smjer Centra, stoga je 2019. godine pokrenuta edukacija *OSMISLI – Osnaživanje temeljnih nastavničkih kompetencija visokoškolskih nastavnika*. Cilj programa cjeloživotnog obrazovanja visokoškolskih nastavnika jest unapređenje i osnaživanje temeljnih nastavničkih kompetencija kao preduvjeta unapređenja kvalitete studijskih programa. Razvoj programa započinje 2005. godine, kad se održava prva edukacija za nastavnike Ekonomskoga fakulteta, odnosno 2019. godine, kad ista sastavnica Sveučilišta u Zagrebu još jednom iskazuje potrebu za unapređenjem nastavničkih kompetencija svojih asistenata, viših asistenata i docenata. Konačan sadržaj programa razvijen je u sklopu projekta *Izazovi za društvene i humanističke znanosti: novi studiji i su-*

SeZona CZON-a – zajednička fotografija sudionika na kraju prvoga dana skupa poslije nastupa klape „Balinjera“, 2023.

stav kvalitete Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a Vijeće Filozofskoga fakulteta službeno ga je verificiralo 2022. godine. Edukacija je usklađena s nacionalnom Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije te ESG-standardima (standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete u Europskome prostoru visokog obrazovanja koje čine usklađeni kriteriji kvalitete na temelju kojih se provode institucijski procesi akreditacije ili reakreditacije). Do danas je provedeno nekoliko ciklusa edukacije za nastavnike Rudarsko-geološko-naftnoga fakulteta, Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije, Ekonomskoga fakulteta, Fakulteta elektrotehnike i računarstva, Filozofskoga fakulteta te pojedince s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta i Sveučilišta u Splitu.

Centar za obrazovanje nastavnika u kolovozu je 2023. godine uspješno organizirao prvu domaću stručno-znanstvenu obrazovnu konferenciju pod nazivom *SeZona CZON-a*, s temom mentalnih modela u učenju i poučavanju. U radu konferencije sudjelovalo je stotinjak učitelja i nastavnika koji su se kroz pozvana predavanja, primjere dobre prakse i ostale sadržaje uključili u aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja Filozofskoga fakulteta. U organizacijskom odboru konferencije bile su Sanja Jurić, Sanja Kišiček, Marta Klemenčić, Mara Sesar i Diana Tomić, dok su programski odbor činili brojni znanstvenici i stručnjaci, predstavnici Agencije za odgoj i obrazovanje, udrugâ ravnatelja te drugih institucija povezanih s obrazovanjem, a iz Centra u njemu su bile Aleksandra Mindoljević Drakulić i Mirjana Šagud. Cilj je konferencije povezivanje Centra za obrazovanje nastavnika sa zajednicom učitelja i nastavnika te stvaranje platforme za dijalog o obrazovnim pitanjima te jačanje dvosmjerne veze znanosti i prakse.

RAZVOJ CENTRA ZA OBRAZOVANJE NASTAVNIKA

Iako se razvoj Centra vidi iz opisa temeljnih djelatnosti i aktivnosti posljednjih godina, treba naglasiti da su promišljanja o obrazovanju nastavnika te njihovo poučavanje jedan od stupova Filozofskoga fakulteta kao institucije za obrazovanje najvećega broja nastavničkih zanimanja u Hrvatskoj.

Obrazovanje (budućih) nastavnika provodilo se još potkraj 19. stoljeća, ponajprije u institucijskim okvirima Mudroslovnoga, danas Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 1874. godine filozof Franjo pl. Marković držao je prva predavanja i vježbe iz pedagogije i didaktike, što se smatra početkom pedagoške izobrazbe budućih nastavnika. No sustavnu nastavu pedagogije za studente Filozofskoga fakulteta uveo je Đuro Arnold, koji je 1896. godine oformio Pedagogijski seminar. Arnold je tijekom idućih 30 godina kontinuirano držao nastavu iz pedagogije i vodio pedagoško-didaktičke vježbe za studente Filozofskoga fakulteta. Također je svojim studentima, budućim srednjoškolskim profesorima, omogućio obveznu školsku praksu, što je bio početak praktičnog osposobljavanja tadašnjih studenata. Arnolda je naslijedio Stjepan Matičević, i to u vrijeme kad se 1920-ih godina pedagogija odvojila od filozofije. Matičević je bio jedini profesor pedagogije na Sveučilištu u Zagrebu član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pa je kao akademik svojim položajem i djelovanjem u Akademiji znatno pridonio afirmaciji pedagogije i idejama o obrazovanju nastavnika. U osvit Drugoga svjetskog rata akademika Matičevića zamijenili su pedagozi Vlado Petz i Stjepan Pataki. Pataki je imao velike zasluge na planu utemeljenja pedagogije kao bitne discipline u programima nastavničkih studija, tim više što je svoje iskustvo temeljio na činjenici da je sâm mnogo godina radio kao srednjoškolski profesor. Nakon rata Pedagogijski seminar postao je Pedagoški institut Filozofskoga fakulteta, kojemu je na čelu bio predstojnik S. Pataki. Institut je imao sljedeće ciljeve: studente Filozofskoga i Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta pripremati za uspješno obavljanje nastavničkoga poziva i organizirati studij pedagogije; omogućiti daljnje pedagoško-metodičko usavršavanje srednjoškolskih profesora; proučavati i unapređivati pedagogiju u teoriji i praksi te objavljivati rezultate znanstvenih istraživanja iz tih područja. Ti su ciljevi dio misije i vizije Centra za obrazovanje nastavnika i danas.

Od 1960-ih godina i druge su visokoškolske ustanove počele organizirati edukaciju budućih nastavnika (primjerice Visoka defektološka škola, Visoka škola za fizičku kulturu, Muzička akademija i dr.), pa se u skladu s novom obrazovnom reformom stvorila ideja o jedinstvenome sveučilišnome centru koji bi se bavio i pedagoško-psihološkom izobrazbom nastavnika i objavljivanjem relevantnih znanstvenih istraživanja. Tu je ideju potaknuo vodeći didaktičar u tadašnjoj Jugoslaviji, pedagog Pero Šimleša. Tako je Sveučilišni centar za pedagošku izobrazbu i istraživanje počeo s radom akademske 1975/76. godine, na čelu s prvim direktorom pedagogom Antom Vukasovićem. Zbog političkih promjena Sveučilišni se centar 1981. godine integrirao s Odsjekom za pedagogiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i Pedagoškom akademijom u Petrinji i Čakovcu. Zajedno su tvorili širu ustanovu OOUR (tj. Osnovnu organizaciju udruženoga rada) Pedagogijske znanosti, koja je preuzela pedagoško-psihološku izobrazbu nastavnika. Već 1980-ih godina uz pedagoško-psihološke sadržaje nastavničko obrazovanje uključuje i znanja iz drugih struka te su se tijekom četiriju semestara predavali sljedeći kolegiji: *Opća pedagogija, Psihologija odgoja i obrazovanja, Didaktika, Sociologija odgoja i obrazovanja i Kultura govora i pisanja*.

Sredinom 1990-ih godina Odsjek za pedagogiju kraće je vrijeme bio integriran s Odsjekom za pedagoško-psihološku izobrazbu; nakon razdvajanja sredinom 1990-ih Odsjek za pedagoško-psihološku izobrazbu ostaje dio Pedagoške akademije, danas Učiteljskoga fakulteta.

Aleksandra Mindoljević Drakulić s ekipom Hrvatske radiotelevizije na predstavljanju knjige „Školska fobija“, 2016.

Uvođenjem bolonjskih studijskih programa sredinom 2000-ih godina još se jednom javlja potreba za ustrojem organizacijske jedinice Filozofskoga fakulteta koja će pružati temeljno nastavničko obrazovanje u sklopu brojnih nastavničkih studija, povezivati odsjeke koji izvode nastavničke programe i aktivno promišljati budućnost nastavničkog obrazovanja. Potvrda kontinuiteta temeljnoga nastavničkog obrazovanja na Filozofskome fakultetu vidljiva je kroz neprekinuto izvođenje kolegija iz područja pedagogije i didaktike te psihologije odgoja i obrazovanja koje su izvodili Odsjek za pedagogiju i Krunoslav Matešić, koji je izvodio nastavu kolegija *Psihologija odgoja i obrazovanja*. Matešić je 1982. zaposlen u OOUR-u Pedagogijske znanosti Filozofskoga fakulteta, a od 2006. do 2014. službeno je jedini zaposlenik Centra za obrazovanje nastavnika. Ponovnom ustroju Centra svakako su doprinijeli pedagozi Vlatko Previšić, Vladimir Jurić i Neven Hrvatić, ali i brojni profesori s Odsjeka za psihologiju, Odsjeka za filozofiju, Odsjeka za kroatistiku, Odsjeka za fonetiku i Odsjeka za sociologiju, koji i danas sudjeluju u radu Centra za obrazovanje nastavnika postavljajući temelje interdisciplinarna nastavničkog obrazovanja kao pokazatelja snage i kvalitete Filozofskoga fakulteta.

Kadrovsko osnaživanje Centra počinje 2016. godine te se kontinuirano nastavlja dolaskom novih djelatnika. Na taj se način posljednjih godina stvara jasan identitet Centra na samoj instituciji, ali i u široj zajednici. Danas Centar za obrazovanje nastavnika ima četiri zaposlenice, koje osim na znanstvenome doprinosu nastavi na kolegijima Centra temelje i na bogatu iskustvu iz prakse te tako čine relevantan tim koji se pedagoški i empirijski bavi obrazovanjem učitelja i nastavnika.

Završetak edukacije OSMISLI, 2021.

Obrazovanje budućih nastavnika neupitno jest zalog za budućnost. Sjetimo li se popularna trokuta učenik-škola-obitelj, vrh te trijade i njegov najzdraviji dio jest – učenik. Škola i obitelj snažno su zainteresirani za učenika. Za školu učenik je smisao njezina profesionalnoga postojanja, a za obitelj smisao cjelokupna postojanja. Budući da je jedino mjesto koje zaista možemo promijeniti u nama samima, jedan od obrazovnih ciljeva CZON-a jest da student kao potencijalni nastavnik uz stjecanje različitih teorijskih i praktičnih znanja i sebe bolje upozna. Potiče ga se da poboljša i nauči njegovati svoj vrijedan obrazovni kapacitet kako bi mogao empatično razumijevati buduće učenike, poznavati njihov put prema zrelosti te raditi na motivaciji u odnosu s njima. Uz znanja jednako je važna i osobnost nastavnika, na osnovi koje on ostvaruje snažan, autentičan i povjerljiv odnos sa svojim učenikom. Za to nije dostatna upućenost iz knjiga, već se studenti usmjeravaju na školsku praksu uz mentorstvo svojih nastavnika koji vode metodičke kolegije na pojedinim studijima. Kolegiji kojima studenti stječu nastavničke kompetencije na Filozofskome fakultetu osim stjecanja znanja, razvoja vještina, uvida u interdisciplinarnost važnu i nužnu za nastavničku profesiju studentima omogućavaju i oslobađanje stvaralačkih sposobnosti i pomažu ojačati njihov osobni i profesionalni (nastavnički) identitet.

Iako je Centar za obrazovanje nastavnika tijekom vremena mijenjao nazive, ustroj i organizacijske jedinice, smisao mu je ostao isti: obrazovanje. Danas Centar aktivno sudjeluje u svim procesima i tijelima Filozofskoga fakulteta razvijajući se u kontekstu suvremena cjeloživotnog obrazovanja, istovremeno izgrađujući

svoj identitet kao fakultetsko i društveno interdisciplinarno središte usmjereno na unapređenje kvalitete nastavničkih kompetencija i obrazovanja općenito.

Aleksandra Mindoljević Drakulić

Marta Klemenčić

Diana Tomić

LITERATURA

Centar za obrazovanje nastavnika Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. O Centru – Povijest. Dostupno na: <http://czon.ffzg.hr/o-centru/o-centru-povijest> (25. 1. 2024).

Gruden, Z. *Psihoterapijska pedagogija*. Zagreb: Medicinska naklada, 1994.

Matijević, M. Značajni pedagozi i najvažnija pedagoška djela u Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća. *Napredak*. 150, 3/4(2009), 301–319. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/82822> (25. 1. 2024).

Previšić, V.; Šoljan, N. N.; Hrvatić, N. *Pedagogija – prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 2007.

Djelatnici Centra za obrazovanje nastavnika

DJELATNI

JURIĆ, Sanja (Split, 1965) (2022) 2022. doc.

KIŠIČEK, Sanja (Zadar, 1984) (2022) 2022. doc.

KLEMENČIĆ, Marta (Varaždin, 1992) (2020) 2020. predavačica.

MINDOLJEVIĆ DRAKULIĆ, Aleksandra (Split, 1969) (2016) 2016. viša predavačica.

NIKOLIĆ, Kristijan (Slavonski Brod, 1998) (2023) 2023. tajnik Centra za obrazovanje nastavnika.

UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

COTA, Gordana (Zagreb, 1952) (1995–2019) 1995. tajnica Centra za obrazovanje nastavnika.

HORVAT, Tina (Zagreb, 1984) (2019–2022) 2019. tajnica Centra za obrazovanje nastavnika.

IVANKOVIĆ, Iva (Zagreb, 1982) (2019–2021) 2019. doc.

MATEŠIĆ, Krunoslav (Kaptol, 1949) (1982–2014) 1982. predavač, 2006. doc., 2011. izv. prof.

ŠAGUD, Mirjana (Čakovec, 1957) (2006–2023) 2006. znan. suradnica, 2008. doc., 2013. izv. prof., 2020. red. prof.